

Bądź EKO

MODA SYGNO-
WANA PRZEZ KA-
SIĘ MARKOWSKĄ
I ZUZIĘ ANDZIAK
TO OŻYWCZE PO-
ŁĄCZENIE LUKSUSU
Z EKO-FILOZOFIĄ.
PROJEKTANTKI WY-
KORZYSTUJĄ NAJ-
LEPSZE NATURALNE
MATERIAŁY PRZY-
JAZNE ŚRODOWI-
SKU I POZYSKANE
ZGODNIE Z ZASA-
DĄ, BY WSPIERAĆ
LOKALNĄ SPO-
ŁECZNOŚĆ. ICH
KOLEKCJA JEST DO-
WODEM NA TO,
ŻE „EKO-ODPO-
WIEDZIALNA” NIE
STOI W SPRZECZ-
NOŚCI Z „MODNIE
UBRANA”.

top - 66% jedwab, 34% ekologiczna bawełna - tkanina certyfikowana przez JOCA (Japońska Organizacja Certyfikująca)
material eco i fair trade, spodnie - 100% biologiczny len, białozółtekaŕw

Sukienka – 100 proc. jedwab, fair trade (koncept wspierający lokalną społeczność w zrównoważonym pozyskiwaniu naturalnych materiałów z lasów tropikalnych); broszka kwiat – „koncept zero śmieci” (resztki tkanin poprodukcyjnych); bransoleta – orzechy i nasiona z ekwadorskich drzew i krzewów (fair trade)

Kombinezon – 65 proc. konopie, indyjskie, 45 proc. ekologiczna bawełna (fair trade, certyfikat Globalnego Standardu Tkanin Ekologicznych GOTS), żakiet – 100 proc. biologiczny len, broszka kwiat – „koncept zero śmieci” (resztki tkanin poprodukcyjnych)

Produkcja sesji: Van Markoviec (www.vanmarkoviec.com)
Zdjęcia: Armando Branco (www.armandobranco.com)
Makijaż: La Pura (www.lapura.nl)
Fryzury: Harmony of Hair (www.harmonyofhair.nl)
Stylizacja: Net-A (www.net-a.nl)
Modelki: Marija i Maritza, 77models (www.77models.com)

Bluzka – 100 proc. jedwab (fair trade), spodnie – 76 proc. konopie indyjskie i 24 proc. PET (poliester z recyklingu plastikowych butelek), broszka kwiat – „koncept zero śmieci” (resztki tkanin po produkcyjnych)

Zaglądamy pod podszewkę

Czy moda może być ETYCZNA?

TONY ŁADNYCH, MARKOWYCH I CAŁKIEM TANICH UBRANÍ LEŻĄ I CZEKAJĄ NA KLIENTKI W SKLEPACH W CENTRACH HANDLOWYCH. JAK TRAFIŁY DO POLSKICH SKLEPÓW I CZEMU SĄ TAK TANIE? Z NIEZGODY NA TO, JAK WYGLĄDA ICH PRODUKCJA, POWSTAŁ NURT MODY ODPOWIEDZIALNEJ (ETYCZNEJ). NA RAZIE TO TYLKO NISZA NA OGROMNYM RYNKU ODZIEŻOWYM, JEDNAK CORAZ BARDZIEJ POPULARNA

Większość ubrań znanych marek dostępnych na rynkach krajów Zachodu, w tym w Polsce, szyta jest w krajach Azji i Europy Wschodniej. Jak wygląda ten przemysł od podszewki? Nasze ubrania najczęściej szyją młode kobiety w wieku od 16 do 25 lat, które pracują nawet po kilkanaście godzin na dobę, sześć, siedem dni w tygodniu. Bez długoterminowych umów o pracę i prawa do organizowania się w związki zawodowe w każdej chwili mogą zostać wyrzucone. Pracują z toksycznymi substancjami, bez przestrzegania podstawowych zasad bezpieczeństwa pracy (takich jak wyjścia ewakuacyjne, zabezpieczenia przeciwpożarowe czy odzież ochronna). Ich zarobki są tak niskie, że nie wystarczają nawet na podstawowe potrzeby. Szacuje się, że do szwaczki lub szwacza, który uszył naszą bluzkę, spodnie czy buty, trafia zaledwie jeden, dwa procent ceny, jaką za nie płacimy. Do tego dochodzą kwestie ekologiczne. Konwencjonalna produkcja najbardziej popularnego materiału w przemyśle tekstylnym, czyli bawełny, jest bardzo uciążliwa dla środowiska. Do nawożenia gleb pod bawełnę używane są nawozy sztuczne, do ochrony – pestycydy, plantacje zużywają olbrzymie ilości wody (szacuje się, że nawet 20 tys. litrów na kilogram bawełny), a do wykańczania tkanin stosuje się toksyczne kleje i barwniki.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ FIRM

Globalna gospodarka wymusza na firmach szukanie jak najtańszych dostawców, a tacy są w krajach rozwijających się. Żądanie, aby to się zmieniło, jest nierealne. Realne jest natomiast wymuszanie na firmach, których produkty kupujemy, aby nie przemykały oczu na skandaliczne warunki, jakie panują w fabrykach, gdzie szyte są ich ubrania, oraz na wpływ, jaki produkcja ma na środowisko naturalne. Firmy muszą wziąć za to odpowiedzialność. Tego wymagają konsumenci w bogatych krajach Zachodu, a ich presja może mieć decydujący wpływ na politykę firm. To, że tacy giganci rynku odzieżowego jak C&A, H&M czy marki grupy Inditex (m.in. Zara, Bershka, Pull & Bear) deklarują dziś, że w pełni kontrolują zakłady, które szyją dla nich ubrania w Azji, i że zobowiązują je do przestrzegania ustalonych kodeksów postępowania (m.in. nie zgadzają się na pracę dzieci, pracę przymusową, łamanie praw człowieka), jest właśnie efektem nacisków opinii publicznej bogatych krajów. Bardzo skutecznym i często stosowanym narzędziem jest bojkot konsumencki, czyli masowa rezygnacja konsumentów z produktów danej firmy z powodów jej nieetycznego zachowania. Na skutek takiego bojkotu w 2002 roku producent białej Triumph został zmuszony do zamknięcia fabryki w Birnie, rządzonej przez niedemokratyczny reżim.

W Polsce o odpowiedzialnej modzie robi się coraz głośniejsze, m.in. dzięki kampaniom społecznym „Modnie i Etycznie” Polskiej Akcji Humanitarnej (www.modnieietycznie.pl) oraz „Kupuj Odpowiedzialnie” Polskiej Zielonej Sieci (wkrótce na ich stronie internetowej www.ekonsument.pl/ubrania znajdziemy przewodnik dla konsumentów z informacjami na temat odpowiedzialnych firm i marek odzieżowych dostępnych w Polsce). Na Zachodzie odpowiedzialność społeczna i ekologia weszły do mody już na dobre. Także do mody z „wyższej półki”. Niektórzy mówią nawet green is the new black („zielony to nowy czarny”), czyli że ubrania ekologiczne stają się obowiązkowym trendem w modzie. Doskonałym przykładem jest sukces projektantki Stelli McCartney, która nie używa w swoich kolekcjach skór i futer i zwraca uwagę na proces produkcji surowców. W Polsce jesteście świadkami początków tej tendencji. Ciekawym przykładem jest firma Van Markoviec. Choć działa w Holandii, założyły ją dwie Polki – Kasia Markowska i Zuzia Andziak. Ich kolekcje to połączenie ekofilozofii z luksusem i wysokim poziomem wykonawstwa. Za sprawą Polskiej Zielonej Sieci tematyka odpowiedzialnej mody pojawiła się na tegorocznym Fashion Week Show w Łodzi. Tylko patrzeć, jak stanie się trendy w całym kraju.

ALEKSANDRA SOBOŃ-SMYK

NAJPOPULARNIEJSZE OZNACZENIA I CERTYFIKATY NA UBRANIACH MAREK ODPOWIEDZIALNYCH I EKOLOGICZNYCH:

FAIR WEAR FOUNDATION (gwarancja, że marka produkuje ubrania, zapewniając pracownikom godziwe wynagrodzenie i warunki pracy)

GOTS (Global Organic Textile Standard) oraz Oeko-Tex Standard 100 to jednostki certyfikujące i kontrolujące ekologiczne pochodzenie surowca i proces produkcji

ECOLABEL (oficjalne unijne oznaczenie dla produktów spełniających wyższe normy środowiskowe)

POLSKIE ODPOWIEDZIALNE
MARKI DOSTĘPNE W KRAKOWIE:

THE EARTH COLLECTION (TEC)

Marka duńskiej firmy BCC
Sklep: ul. Szpitalna 40 (róg Pijarskiej)
www.theearthcollection.pl

BOHO

Dostępna w sklepie IDEA FIX Concept
Store przy ul. Miodowej 23
www.boho.lu

GILI-GILI

Koszulki i torby produkowane
w Krzeszowicach, limitowane kolekcje
www.gili-gili.com

ODPOWIEDZIALNE
I EKOLOGICZNE
UBRANKA DLA DZIECI:

TULI LULI

www.tuliluli.eu

MON PETIT BÉBÉ

www.monpetitbebe.pl